

Analiza etnografskog filma Framing the Other

Al Salih, Hana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:345826>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma „dr. Mijo Mirković“

HANA AL SALIH
ANALIZA ETNOGRAFSKOG FILMA „FRAMING THE OTHER“

Završni rad

Pula, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma „dr. Mijo Mirković“

HANA AL SALIH
ANALIZA ETNOGRAFSKOG FILMA „FRAMING THE OTHER“

Završni rad

JMBAG: 0303083464, redoviti student

Studijski smjer: Sveučilišni preddiplomski studij kulture i turizma

Predmet: Antropologija turizma

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Etnologija i antropologija

Mentor: prof. dr. sc. Andrea Matošević

Pula, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____, kandidatkinja za prvostupnika kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 2024.

Studentica

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom _____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 2024.

Potpis

_____

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. ETNOGRAFIJA	6
3. DOKUMENTARNI FILM	9
4. ETNOGRAFSKI FILM	10
4. 1. Definiranje etnografskog filma	10
4.2. Razumijevanje Drugog: Antropološka perspektiva i etnografski dijalog	11
5. KULTURA	15
5.1. Kultura i identitet	16
6. PLEME MURSI	19
6.1. Tradicija ukrašavanja tijela i način života plemena Mursi	19
7. ANALIZA FILMA I UTJECAJ TURIZMA	23
8. ZAKLJUČAK	30
LITERATURA I POPIS PRILOGA	32

1. UVOD

U svijetu koji je okarakteriziran brzim tehnološkim promjenama i globalizacijom, istraživanje identiteta i kulture postaje sve važnije, posebno kroz prizmu medija poput dokumentarnog filma. Ovaj Završni rad bavi se analizom etnografskog filma kao posebnog žanra dokumentarnog filma koji se fokusira na proučavanje različitih kultura, s posebnim naglaskom na pleme Mursi. Kroz ovaj rad, izložit će se definicija etnografskog filma, pokušati će se objasniti svijet „Drugog” i povijest takvog žanra. Nadalje, istražit će se kultura i identitet, s posebnim osvrtom na povezanost između kulture i identiteta te kako se odražavaju na način života plemena Mursi. Pleme Mursi su etnička skupina koja živi u jugozapadnom dijelu Etiopije, u dolini rijeke Omo. Pleme Mursi broji oko 10 000 pripadnika. Karakterizira ih kultura koju uključuju tradicionalni običaji, jezik i način života. Poznati su po svojoj praksi stavljanja ploča ili diskova u izrezani dio usnice, a te prakse smatraju tradicionalnom estetikom i dijelom vlastitog identiteta. Također su poznati po svojem pastoralnom načinu života, uzgoju stoke kao što su krave i koze te se bave poljoprivredom.

Etnografski filmovi pružaju uvid u različite kulture i tradicije, a u ovom radu fokus ćemo staviti na pripadnike plemena Mursi i način kako su prikazani u filmu *Framing The Other* Ilje Koka i Willema Timmersa iz 2012 godine. Istražit će se tradicija ukrašavanja tijela i način života ovog plemena kako bi se bolje mogla razumjeti njihova kultura i identitet. Analizirat će se utjecaj turizma na pleme te kako se to odražava na njihov način života i tradiciju.

Metodologija ovog istraživanja kombinira analizu filma te kritički osvrt. Antropološka analiza filma bit će provedena kako bi se istražila percepcija gledatelja o drugim kulturama i identitetima i kako se ti elementi prenose kroz medij filma, dok će kritički osvrt pomoći u procjeni autentičnosti prikazanih informacija i mogućih pristranosti.

Cilj istraživanja je shvatiti kako turizam utječe na zajednice poput plemena Mursi, dok je svrha istraživanja objasniti implikacije turizma na njihov način života i tradiciju. Kroz analizu filma i kritičko promišljanje, očekuje se bolje razumijevanje složenih dinamika između turizma, kulture i identiteta, te potencijalnih posljedica koje to može imati na tradicionalne zajednice poput plemena Mursi.

2. ETNOGRAFIJA

Etnografija, izvedena iz grčkih riječi *ethnos* (što znači „narod” ili „ljudi”) i *grapho* (što znači „pisati”), predstavlja istraživački pristup koji dubinski istražuje kulturne fenomene. Kroz terenske studije ili izvještaje slučaja, ova metodologija oslikava duboko razumijevanje i sustav značenja koji oblikuju živote unutar određene kulturne zajednice.

Sintetizirajući literaturu, sveobuhvatna definicija koja opisuje etnografiju govori kako je to znanstvena disciplina koja proučava običaje, vjerovanja, životne obrasce, materijalnu baštinu i socijalne strukture određenog naroda ili zajednice. Osim toga, bavi se istraživanjem genealoških veza unutar tog naroda ili zajednice te bilježenjem prisutnog iskustva unutar društvenog konteksta. Metodološki se etnografija temelji na sustavnom prikupljanju podataka kroz promatranje sa sudjelovanjem te se često provodi kroz terenski rad u različitim kulturama i geografskim područjima. To uključuje proučavanje duhovnih i materijalnih kultura pojedine zajednice ili naroda. Etnografija se često temelji na terenskom radu, osobito u geografski udaljenim i egzotičnim kulturama, s naglaskom na istraživanje manjih zajednica. Kroz etnografska istraživanja, istraživači pokušavaju razumjeti sustav religijskih uvjerenja, društvenih veza te kulturne i društvene organizacije zajednice koju proučavaju. Osim toga, etnografija se bavi i procesom izvođenja istraživanja i analize, te krajnjim rezultatom poput monografija (Relja 2009: 119-134).

Kako bi se nadalje opisala etnografija, bitno je spomenuti antropologiju, budući da su to dva ključna područja unutar šireg polja humanističkih znanosti. Iako jesu povezana, imaju različitu metodologiju i naglaske. Antropologija je širi disciplinarni okvir koji obuhvaća proučavanje kulture, ljudi i društava kroz prostorni i vremenski kontekst. Antropologija uključuje različite poddiscipline, poput kulturne antropologije, fizičke antropologije, lingvistike i arheologije. Dok etnografija naglašava konkretne terenske studije i detaljne opise kultura i zajednica, antropologija se bavi širim teorijskim i konceptualnim pitanjima, poput kulturalnih promjena, identiteta, evolucije i globalnih interakcija (Relja 2009: 119-134).

Važno je napomenuti da su antropologija i etnografija međusobno povezane. Etnografija često služi kao ključna metodologija unutar antropologije, omogućujući istraživačima da prikupljaju konkretne podatke s terena koji se koriste za teorijsko razumijevanje kultura i društava. Antropolozi često koriste etnografske metode kako bi stekli dublje uvide u društvene fenomene i interpretirali ih unutar šireg teorijskog okvira antropologije.

Etnografija, izvorno nastala u kontekstu socijalne antropologije, implicira opisivanje kultura i ljudi. Označava kvalitativnu sociologiju, terenski rad i sudjelujuće promatranje, poznato kao „gusta deskripcija”, prema antropologu Cliffordu Geertzu. Ova metodologija naglašava mnoge interpretativne slojeve i sklonost otkrivanju svjetova „drugih”. Glavni je zadatak etnografije učiniti implicitno eksplicitnim. To je težak posao, bogat interpretacijom, kako ističu Kathy Charmaz i Richard G. Mitchell. Etnografija se smatra „obitelji metoda” koja uključuje direktne i potpuno društvene kontekste te obilje pisanih materijala za bilježenje ljudskog iskustva. Društveno tijelo je mjesto ovih promjena koje teže praktičnom razumijevanju svijeta, prema Pierreu Bourdieuu, Paulu Willisu i Matsu Trondmanu. Stoga je razumijevanje i reprezentacija iskustva ključna za etnografiju, budući da iskustvo, prema Williamu Jamesu, neprestano „ključa i kipi”, što zahtijeva stalnu korekciju formulacija i postavki (Relja 2009: 119-134).

Antropologija i etnografija povezane su te se često koriste zajedno, ali se etnografija može smatrati specifičnijom metodom unutar antropologije koja se fokusira na detaljna terenska istraživanja i opise kultura i zajednica.

Etnografija je postala ključni dio antropološkog istraživanja krajem 19. i početkom 20. stoljeća, fokusirana na detaljno terensko istraživanje i opisivanje običaja, života i vjerovanja određene kulture ili zajednice. U osnovi, etnografija je pružala metodološki okvir za prikupljanje podataka koji su se kasnije koristili u antropološkim analizama (Relja 2009: 119-134).

U strukovnim rječnicima, naglasak je na raznolikosti istraživačkih metoda i strategija te na dvojnoj upotrebi pojma „etnografije”, koja označava i način istraživanja i proizvod tih istraživanja. Nasuprot tome, enciklopedije nude općenite definicije bez detaljnog ulaska u istraživačke metode. Umjesto tradicionalnog fokusa na proučavanje seoskih ili egzotičnih zajednica, današnja etnografija obuhvaća i proučavanje urbanih, bliskih i domaćih svjetova. Važno je naglasiti razumijevanje široko shvaćenih kulturnih i društvenih procesa te upotrebu neposrednog iskustva kao izvora znanja. Etnografija se opisuje kao niz istovremenih i ravnopravnih tehnika spoznavanja, usmjerenih na razumijevanje znanja onako kako ga oblikuju njegovi nositelji (Potkonjak 2014: 13).

Različite su interpretacije pojma „etnografija” unutar akademske discipline koja obuhvaća etnologiju i kulturnu antropologiju. Upotreba pojma razlikuje se ovisno o naučenoj tradiciji, kao što su američka, britanska, europska kontinentalna ili domaća tradicija. Ove razlike proizlaze iz različitih paradigmi koje oblikuju interese, metode i teorijske okvire u svakoj od disciplina u određenom povijesnom kontekstu, dajući pojmu „etnografija” različiti sadržaj i

značenje. U hrvatskoj etnološkoj tradiciji, „etnografija” je dugo označavala monografski rad koji je nastao na temelju etnografskog istraživanja jednog lokaliteta ili specifične teme. Međutim, kako bi hrvatska disciplina bolje komunicirala s drugim etnološkim i kulturno-antropološkim tradicijama, u priručniku *Teren za etnologe početnike*, autorice Sanje Potkonjak, „etnografija” podrazumijeva i praksu koja prethodi pisanju. To uključuje odlazak na teren, sudjelovanje u životu zajednice, stjecanje svakodnevnog iskustva, neformalne razgovore, intervjuiranje, sudioničko promatranje i sve što čini izvor znanja za oblikovanje kulturno-antropološkog i etnološkog teksta. Etnografija nije samo opis onoga što vidimo, već i osvješćivanje načina na koji saznajemo. Etnologija i kulturna antropologija nisu samo deskriptivne znanosti, već su i interpretativne i kritičke znanosti, koje djeluju unutar interpretativnih i kritičkih paradigmi (Potkonjak 2014: 13).

Pojam etnologija označava srodnu disciplinu koja se bavi proučavanjem naroda i kultura, ali se često koristi kao sinonim za kulturnu antropologiju ili etnografiju u pojedinim zemljama. U nekim kontekstima, etnologija označava proučavanje kultura i običaja naroda, dok se u drugim kontekstima koristi za označavanje antropoloških studija općenito (Čapo Žmegač 1993: 18).

Etnografija se kao pristup istraživanju, temelji na sljedećim ključnim principima:

- Terenski rad: koji uključuje izravan kontakt sa zajednicama ili osobama koje se proučavaju, uključujući sudjelovanje u njihovom svakodnevnom životu;
- Različite tehnike istraživanja: obuhvaćaju pažljivo promatranje događaja, aktivno slušanje onoga što se govori te postavljanje pitanja kako bi se dobila što potpunija slika;
- Pisanje bogatih etnografskih radova ili izvještaja koji obuhvaćaju mnoge detalje;
- Indukciju i naglašavanje teorije: uključuje razvoj teorije temeljen na prikupljenim podacima te svijest o ulozi teorije u istraživačkom procesu, istraživači su svjesni svoje uloge, predznanja i subjektivnosti te su samorefleksivni.

Etnologija, s druge strane, prepoznaje da postoje različita shvaćanja svakodnevice i stvarnosti te odbacuje ideju o neutralnosti stvaratelja znanja. Također, etnologija je reflektivna znanost koja tumači znanje kao dio osobnog iskustva u procesu stvaranja stvarnosti (Potkonjak 2014: 14).

3. DOKUMENTARNI FILM

Iako dokumentarni filmovi često pretendiraju na objektivnost i autentičnost, oni zapravo reflektiraju kulturne, rodne, ideološke i povijesne kontekste koji oblikuju subjektivnu interpretaciju stvarnosti (Renov 1993: 25). Zbog činjenice da dokumentarni film bilježi postojeću stvarnost, koju je samo potrebno snimiti, dolazi do „naivnog“ shvaćanja dokumentarnog filma kao realnijeg i istinitijeg od fikcionalnog filma. Stoga, dokumentarni film slovi kao istinitiji i objektivniji u odnosu na igrani. Dvostruka narav je ono što dokumentarni film čini zanimljivim. Ujedinjuje dvije naizgled međusobno odvojene strane, a to su kriterij vjerodostojnosti i objektivnosti te težnja za potvrdno – persuazivnim govorom.

Izrazita ikoničnost zaslužna je za pretpostavku da je audiovizualni prikaz u dokumentarnom filmu dosljedna preslika stvarnosti. „U semiotici se smatra da je ikoničnost karakteristika vizualnih prikaza, a posebno filma” (Turković 1986). Iz tog se razloga pretpostavlja poklapanje vanjskog referenta sa slikom. Osnovni cilj svakog dokumentarnog filma je otkriti, sačuvati te snimiti. Istovremeno, dokumentarni film u sebi nosi i subjektivnu notu autora, što je vidljivo u izoštrenosti fotografije, strukturi kadrova, izboru kuta snimanja ili načinu na koji se pripovijeda priča.

„Kamera služi kao alat kroz koji redatelj prikazuje svoje ideološke, izražajne i lingvističke izbore“ (Borjan 2013: 22). Kako bi se perceptivni doživljaji izjednačili sa stvarnima, cilj je prikriti proces stvaranja prikaza što je više moguće. Prema tome, dokumentarni film se čini istinitiji i realističniji od igranog jer ostavlja dojam da je spontano snimljen, a tehničke greške koje su ponekad namjerno ostavljene idu u prilog istinitosti prikazanog i informacija (Borjan 2020: 700). Razlika između klasičnog dokumentarnog filma i fikcionalnog filma je ta što u dokumentarnom redatelj prikriva svoju prisutnost u filmu, dok se u fikcionalnom svjesno gledatelju nameće redateljeva verzija stvarnosti. Klasični etnografski dokumentarni filmovi konstantno preispituju načine na koje se prikazuje stvarnost i stalno izmjenjuju pojam vjerodostojnosti prema realističkim prikazivačkim pravilima (Mustać 2012: 3).

4. ETNOGRAFSKI FILM

Etnografski film opisuje se kao podvrsta dokumentarnog filma. U nastavku se nalazi definiranje etnografskog filma te antropološka perspektiva i etnografski dijalog.

4. 1. Definiranje etnografskog filma

Jedna od podvrsta dokumentarnog filma je etnografski film. Unutar etnografskog filma dolazi do „sukoba“ znanstvene i filmske tendencije te već od samog svog nastanka nastoji znanstveno potvrditi svoju poziciju unutar filmologije i antropologije. Glavni cilj znanstvenog istraživanja, pri kojemu ova vrsta filma služi kao sredstvo, stvaranje je vjerodostojnih dokaza gdje je težnja svakako na istinitosti i objektivnosti. S druge strane, etnografski film je audiovizualni zapis pa se mora prilagoditi konvencijama i estetskim normama filmskog jezika. Unutar antropologije je nastalo mnoštvo polemika oko statusa etnografskog filma, a najviše zbog načina na koji se predstavljaju znanstveni dokazi, prikazuju prikupljeni podaci i upotrebljavaju znanstvene metode prilikom njihove evaluacije. Činjenica da je etnografski film podrazred dokumentarnog filma koji već za sebe ima vlastitu povijest, utjecala je na nemogućnost njegove analize isključivo kao dijela antropologije. U zadnja se dva desetljeća pojavljuju autohtoni redatelji koji donose hibridne vrste filma, nastalih eksperimentiranjem s drugim filmskim rodovima, poput animiranih ili eksperimentalnih filmova. Samim time etnografski film prestaje biti isključivo dokumentarni (Borjan 2012: 19).

Prema filmologu Hrvoju Turkoviću, etnografski film klasificirao se kao podrazred obrazovno – znanstvenog filma. Za glavnu razliku etnografskog filma i čistog dokumentarca naveo je činjenicu da se u etnografskom filmu tumači i daje objašnjenje za prikazane pojave, dok se u dokumentarcu one samo „dokumentiraju“. Klasifikacija Hrvoja Turkovića navodi da etnografski film prije svega ima znanstvenu i obrazovnu svrhu, a to se ostvaruje na način izlaganja koji je demonstracijski te objašnjavački. Ipak, takva kategorizacija može se primijeniti samo na klasični etnografski film opservacijskog tipa, dok se suvremeni postkolonijalni filmski radovi priklanjaju referencijalnim prikazivačkim alternativama i krajnji cilj im nije opažalačko – narativno izlaganje (Turković 2020).

Nikica Gilić za svoju definiciju također predlaže razumijevanje etnografskog filma kao podžanra dokumentarnog filma te se isto primjenjuje na opservacijski etnografski film. Na

suvremene etnografske filmove ne primjenjuje svoju definiciju jer se oni odvajaju od dokumentarnoga filma te su spoj kombinacije tehnike i postupaka igranog, eksperimentalnog te dokumentarnog filma (Gilić 2007: 33).

Framing the Other kao etnografski film

Etnografski film *Framing the Other*, čija će detaljna analiza biti prikazana u posebnom naslovu ovog rada, nastoji znanstveno potvrditi svoju poziciju unutar filmologije i antropologije kroz uvid u vjerodostojne dokaze i istinitog prikaza kulture plemena Mursi. Redatelji Ilja Kok i Willem Timmers koriste audiovizualni zapis kako bi zabilježili stvarne događaje i odnose između turista i pripadnika plemena Mursi, pružajući gledateljima autentičan uvid u te interakcije. Film je prilagođen estetskim normama i konvencijama filmskog jezika. Kroz humorističan, ali i ozbiljan pristup, film koristi dramatičnu glazbu i montažu kako bi naglasio emocionalne trenutke i sukobe između likova, stvarajući atmosferu napetosti i uzbuđenja. Zvuk prirode i intenzivni ritmovi bubnjeva doprinose stvaranju ugođaja i emocionalne dubine u filmu. U kontekstu antropologije, film istražuje prikaz plemena Mursi kao „Drugih” i percepciju šire javnosti na te prikaze. Postavlja pitanja o moći, identitetu i reprezentaciji, te o etici i odgovornosti turizma. U filmu je prikazana i prilagodba tradicionalnih običaja plemena Mursi radi zadovoljavanja turističkih očekivanja, što dovodi do komercijalizacije njihove kulture i gubitka autentičnosti.

4.2. Razumijevanje Drugog: Antropološka perspektiva i etnografski dijalog

Proces promatranja Drugog nije moguće jednostavno racionalizirati. Razdvajanje na „druge” i „nas” duboko je ukorijenjeno u antropologiji i etnografskom polju istraživanja. „Mjesto Drugoga u antropologiji možda se ne nalazi toliko u drugoj kulturi, već, može se reći, u antropološkom nesvjesnom” (Nichols 1991: 32).

Nesvjesno je termin koji se koristi za sve osobitosti, oblike i konvencije koje zapadnjački promatrač nesvjesno koristi dok stvara znanje o Drugom. Romantično idealiziranje Drugog duboko je usađeno u zapadnjački um. Povijest etnografskog područja istraživanja jest zapravo povijest stvaranja Drugosti. Kathleen Kuehnast opisuje taj proces kao „vizualni imperijalizam”, što znači kolonizaciju globalne svijesti kroz selektivne slike koje služe kao reprezentacija dominantnih ideologija ili, često, kao reprezentacija istine. Skup rasnih stereotipa dominantne

kulture oblikuje percepciju koju promatrač stvara o Drugom. U antropološkom pogledu, Drugi se često smatra bližim „prirodnom” stanju čovječanstva. Dominacija vizualnih medija od strane vladajuće kulturne skupine sprječava promicanja suprotnih ideologija od strane podređenih, manjinskih i autohtonih grupa (Borjan 2013: 3).

„Realističke konvencije” koje koristi etno-sineast mogu imati razlike u odnosu na norme drugih kultura. To dovodi do toga da neka društva, zbog dominantnih normi u etnografskom polju, izgledaju razumljiva, logična i privlačna, dok druga djeluju neobično. Kulturna nespojivost je duboko ukorijenjena u načinu na koji se predstavljamo. Vizualne reprezentacije, kao i osobna percepcija stvarnosti, oblikovane su društveno. Stoga je važno istražiti naše shvaćanje kulture Drugoga kako bismo otkrili način na koji osobne interpretacije oponašaju vladajući narativ (Borjan 2013).

Novi pristupi u stvaranju etnografskih filmova, koji su se razvijali od 1960-ih, pokazali su da nije moguće promatrati Drugoga bez uzajamnog utjecaja. „Svaki etnografski film nije samo zapis o drugom društvu: uvijek je to zapis o susretu autora i tog društva“ (MacDougall prema Borjan 2013).

Danas je češća praksa da autori surađuju s ljudima koje snimaju, što postavlja pitanja o autorstvu. Filmovi zajednice i suradnički filmovi samo su neki primjeri novih oblika zajedničkog autorskog djelovanja između snimatelja i subjekata snimanja. Ova promjena u pristupu dovela je do preispitivanja odnosa između promatrača i promatranoga, te postavljanja pitanja o moralnoj odgovornosti etnografskog autorstva. Zahtjevi za suradničkim autorstvom mijenjaju načine na koje se stvaraju reprezentacije. Također, dovode u pitanje ideju objektivnosti i pretpostavke o prirodi dokumentarnog i etnografskog filma. U suradničkim etnografskim filmovima, pitanja o odgovornosti, moći i legitimnosti reprezentacije Drugoga postaju centralna tema (Borjan 2013).

Jay Ruby govori da istinski kolaborativni film zahtijeva jednakost u kompetencijama svih sudionika te suradnju tijekom svih faza produkcije. Ruby izražava sumnju u potpunu ostvarivost suradnje zbog nedostatka tehničke jednakosti među sudionicima. Drugi izazov je prenošenje znanja subjektima. Ruby tvrdi da je etnografski film alat za stjecanje kontrole i moći nad Drugim. Čak je i u kolaborativnim projektima, autohtone zajednice teško podučiti tehnikama snimanja bez uvođenja zapadnjačkih filmskih konvencija. Ova pretpostavka može biti rezultat kolonijalnog naslijeđa koji sugerira da autohtoni autori nemaju kapacitet razviti vlastitu estetiku izvan zapadnjačke tradicije. Ruby (1995) naglašava da antropolozi i autori

etnografskih filmova ne mogu izbjeći moralnu odgovornost prema kulturi koju predstavljaju, bez obzira na metode koje koriste. Istodobno, osjećaju odgovornost prema gledateljima te se trude otkriti strategije reprezentacije putem referentne tekstualne konstrukcije Drugoga. Iako Ruby izražava sumnju u promjene u postkolonijalnim etnografskim filmovima, američka antropologinja, Faye Ginsburg vidi postmoderni etnografski film kao priliku za predstavljanje glasa manjinskog naroda globalno. Bez obzira na razlike između etnografskih filmova autora zapadnjačkih vizualnih antropologa i onih autora koji su sami predmeti istraživanja, vizualna antropologija treba analizirati oba pristupa. Autohtone filmove ne treba smatrati prijetnjom etnografskom filmu, niti se implicira da je Drugi nestao u postkolonijalnoj vizualnoj antropologiji, prema tvrdnji Rubyja. Naprotiv, cilj je prihvatiti različite metode stvaranja etnografskog filma i njihov suživot. Kolaborativni i autohtoni filmovi ne destabiliziraju vizualnu antropologiju; naprotiv, oni predstavljaju korak prema autorefleksivnim etnografskim filmovima koji stvaraju izazov dominantnim praksama promatračkog dokumentarnog filma (Borjan 2013).

Etnografsko pismo preteča je etnografskog filma. Snimanje etnografskog filma postavlja izazove slične onima u etnografskom pisanju: organizacija priče, tematska fokusiranost, montaža i reflektivnost. Međutim, pristupi izražavanju putem pisanja i filma mogu se analizirati iz različitih perspektiva. Za razliku od Michael M. J. Fishera i George E. Marcusa, koji tvrde da su procesi uređivanja oba formata (filmskog i pismovnog) slični, Paul Hockings predstavlja potpuno drugačiji pristup. Hockings vidi pisane etnografije kao unutarnje prikaze kulturnih pojava („iznutra”), dok filmove smatra vanjskim prikazima (prikazuju kulturne pojave „izvana”) (Puljar D’Alessio 2002: 34).

Ova razlika u pristupima opisivanju kulturnih fenomena glavni je razlog nerazumijevanja i neprihvatanja znanstvene klasifikacije etnografskih filmova među većinom antropologa. S obzirom na to da filmovi prikazuju vanjski aspekt, njihovi deskriptivni tekstovi zahtijevaju od autora i gledatelja angažman kako bi interpretirali skrivena ili slojevita kulturna značenja (temeljena na unutarnjem pristupu). Filmovi koji pokušavaju prenijeti neizravna značenja često koriste umjetničke elemente, što znanstvena zajednica često smatra ne znanstvenim (Puljar D’Alessio 2002: 34).

Novi pristupi u etnografskom filmu Framing the Other

Novi pristupi u etnografskim filmovima naglašavaju da je nemoguće promatrati Drugog bez uzajamnog utjecaja, gdje je primjer razgovor, odnosno subjektivni intervju¹ sa ženom iz plemena Mursi i turistkinjom Nell Kapetejn. Film *Framing the Other* prikazuje stvarne interakcije između turista i Mursi zajednice. Prikazuje turistički utjecaj na pleme Mursi te kako oni prilagođavaju svoje običaje turistima. Novi pristupi dovode do preispitivanja odnosa između promatrača i promatranoga te postavljanja pitanja o moralnoj odgovornosti autora. *Framing the Other* postavlja pitanja o ekonomskim i sociokulturnim implikacijama turizma, naglašavajući rizik od gubitka autentičnosti i eksploatacije Mursi zajednice. Novi pristupi potiču suradničko autorstvo, gdje autori surađuju s ljudima koje snimaju. Iako *Framing the Other* nije u potpunosti kolaborativan film, on prikazuje glasove i perspektive Mursi ljudi kroz priču o Nadonge, što pridonosi etičkom predstavljanju njihovih života i običaja. *Framing the Other* koristi postmoderne tehnike kako bi predstavio glasove Mursi plemena, otkrivajući globalne probleme kroz njihove lokalne priče. Time pomaže gledateljima razumjeti šire socio-ekonomske i kulturne implikacije turizma. Film je primjer kako se moderni etnografski filmovi usklađuju s novim pristupima u etnografiji, naglašavajući uzajamni utjecaj, preispitivanje odnosa, moralnu odgovornost, i suradnju. Film koristi etnografske metode za prikaz složenih interakcija između turista i autohtonih zajednica, time doprinosi diskusijama o reprezentaciji i etici u etnografskom filmu.

---

¹ Monolog filmskih likova, pitanja nisu postavljena direktno, nego likovi sami iznose svoje osjećaje, misli, poglede, stavove o središnjoj situaciji.

5. KULTURA

Kultura je pojam kojeg karakterizira kompleksna cjelina institucija, percepcija, vrijednosti i običaja koji definiraju život određene zajednice, a prenose se i usvajaju putem učenja. Prema definiciji koju je iznio Edward Burnett Tylor u svom djelu *Primitivna kultura* (1871.), smatrajući je prvim najopsežnijim i znanstvenim tumačenjem, kultura obuhvaća zakone, običaje, vjerovanja i tradicije, znanje, moral i umjetnost. No, važno je istaknuti da je originalno shvaćanje kulture išlo dalje od duhovne dimenzije, obuhvaćajući i praktične aktivnosti poput obožavanja prirode, obrade zemlje te konkretnih aspekata kolonizacije. Tijekom povijesti, pojam kulture oscilirao je između ovih aspekata, sjedinjujući duhovno i prirodno, slobodu i nužnost, estetiku i antropologiju. No, istovremeno je obilježen unutarnjim sukobima i nastojanjima da se prevladaju te podvojenosti i da se stvori sveobuhvatna i koherentna slika o kulturi (enciklopedija.hr).

Prosvjetitelji su htjeli riješiti taj problem tretirajući „civilizaciju” kao put oslobađanja od naslijeđenih navika u moralu, znanosti, ekonomiji, politici i tehnici (enciklopedija.hr). To su bili intelektualci i mislioci 18. stoljeća koji su zagovarali razum, slobodu, toleranciju i napredak ljudskog društva putem obrazovanja i promjena u društvenim institucijama. Neki od najpoznatijih prosvjetitelja uključuju Immanuela Kanta, Voltairea, Johna Lockeja, Jean-Jacquesa Rousseaua i Cesarea Beccariju (Sunjako 2020: 397-412).

Oni su smatrali da se ljudi mogu mijenjati kroz obrazovanje, promicanje razuma i kritičkog mišljenja te osloboditi predrasuda i iracionalnih uvjerenja. Primjerice, Immanuel Kant je smatrao da se ljudi mogu osloboditi „nezrelosti” samo kroz uporabu vlastitog razuma, dok je Rousseau zagovarao važnost obrazovanja kao sredstva za promicanje ljudske slobode i jednakosti (Sunjako 2020: 397-412). Ovi koncepti su dokumentirani u njihovim filozofskim djelima poput *Kritike čistog uma* Immanuela Kanta, *Društvenog ugovora* Jean-Jacquesa Rousseaua i *Rasprava o toleranciji* Voltairea. Također, njihove ideje i misli zabilježene su u pismima, esejima i drugim tekstovima koji su tijekom vremena postali klasična djela prosvjetiteljske literature.

Umjesto da se s njima pomire, smatrali su da ljudi moraju mijenjati svoje prirodne sklonosti ako žele postati odgovorni građani svijeta. Prema njima, ljudi se mogu složiti samo ako svatko teži postati boljom verzijom sebe, koja će se spojiti s drugim ljudima. Misao je: da budeš dobar građanin, moraš biti dobar čovjek. Prosvjetitelji su smatrali da se ljudi mogu napredovati i mijenjati se kao pojedinci i društvo kroz proces obrazovanja, razumijevanja, i usvajanja novih

ideja. Umjesto da prihvate tradicionalne norme i običaje bez propitivanja, prosvjetitelji su poticali ljude da razmišljaju kritički, da istraže nove ideje i teorije, i da donose odluke temeljene na razumu i znanju. Civilizacija, prema njihovom shvaćanju, trebala je pružiti okvir za razvoj ljudskih potencijala i oslobađanje od ograničavajućih i zastarjelih uvjerenja i praksi, a kultura je bila viđena kao način da se ljudi oblikuju za potrebe organizacije države. Kako se kultura sastoji od raznih uvjerenja i običaja, većina ljudi u državi ne može uspjeti ako nisu dovoljno civilizirani, pa kultura u to vrijeme dobiva zadatak pripremiti prijelaz na bolju politiku (enciklopedija.hr).

Pleme Mursi, kao etnička grupa koja živi u Etiopiji, predstavlja značajnu kulturnu zajednicu koja nosi sa sobom bogatu baštinu običaja, vjerovanja i tradicija. Kroz svoj način života, jezik, umjetnost i druge kulturne izraze, Mursi čuvaju i prenose svoju jedinstvenu kulturu generacijama. Film *Framing the Other* istražuje način na koji su pripadnici plemena Mursi predstavljeni putem fotografija, ističući kako vanjski promatrači percipiraju i interpretiraju njihovu kulturu. Ovaj film baca svjetlo na važnost reprezentacije i percepcije drugih kultura u medijima i društvu te potiče gledatelje na razmišljanje o vlastitim predrasudama i stereotipima. Kroz priču o fotografiranju Mursa, film postavlja pitanja o moći reprezentacije, dinamici odnosa između fotografa i subjekata fotografija te o tome kako se kulture tumače i prezentiraju javnosti. Kultura i pleme Mursi povezani su kroz istraživanje i prezentaciju kulturnih običaja, vjerovanja i tradicija te kroz razmatranje načina na koji se te kulture percipiraju i interpretiraju unutar šireg društvenog konteksta.

5.1. Kultura i identitet

Semantički procesi često pokazuju koliko identitet nije samo proizvod kulture, već i njen izraz; drugim riječima, identitet je rezultat kulturnog djelovanja. Jezik, kao ključni alat u kulturi, također igra ključnu ulogu u oblikovanju identiteta. Ta tvrdnja izaziva tradicionalno shvaćanje jezika kao ogledala koje odražava kulturu i identitet. Sljedeća definicija identiteta obuhvaćena je tim idejama: kulturni simbol koji se oblikuje kroz kontekstualnu društveno-političku dinamiku nejednakosti i jednakosti, neautentičnosti i autentičnosti, nelegitimiteta i legitimiteta (Bucholtz i Hall 2017).

Teorija društvenog identiteta (SIT) sugerira da pripadanje određenim grupama proizlazi iz kategorizacije i emocionalnih komponenti povezanih s članstvom u grupi. Društvena

identifikacija s grupom pruža pojedincima određenu razinu udobnosti koja može rezultirati pozitivnim ishodom prilikom interakcije s drugim članovima grupe, poput suglasnosti i dijeljenja informacija. Nadalje, društveni identitet je relevantan koncept koji nam može pomoći u razumijevanju i izbjegavanju štetnih posljedica fenomena poput vršnjačkog pritiska, pogrešnih odluka i međugrupne mržnje. Ovo su neki od razloga zbog kojih istraživači poput Samuel L. Gaertnera i suradnika istražuju modele identiteta kao strategiju za ublažavanje negativnih posljedica, poput međugrupne pristranosti. Kao rezultat, sve više ljudi prepoznaje važnost društvenog identiteta u radu s različitim grupama i kulturama te ga koristi kao alat za poboljšanje međugrupnih odnosa i produktivnosti. Međutim, prije nego što spoznaje iz teorije društvenog identiteta mogu pružiti veći doprinos društvenoj organizaciji, potrebno je bolje razumijevanje kako se ovaj konstrukt promatra u različitim kulturama. Na primjer, Blake E. Ashforth i F. A. Mael (1989) ističu da saznanje o tome s kojom se kategorijom osoba identificira (na primjer, organizacija, religijska pripadnost, spol, itd.) nije dovoljno za razumijevanje njezinog društvenog identiteta; ova informacija treba biti prikupljena paralelno s intenzitetom identifikacije. Nick Hopkins i Stephen Reicher (2011) također naglašavaju kako društveni identiteti mogu signalizirati koje su ponašanja prikladna. Tvrdi se da se ta ponašanja mogu oblikovati na različite načine u različitim društvenim kontekstima. Slično tome, znamo da pojedinci širom svijeta imaju različite kulturne orijentacije u pogledu razumijevanja moći i članstva u grupama (Hofstede, 1991), što pak dovodi do pretpostavke da se identitet pojavljuje na različite načine u različitim kulturama (Feitosa, Salas i Salazar 2012).

U brojnim je istraživanjima identiteta i jezika otkrivena jasna razlika između kulturnih ideja i društvenih običaja: uvjerenja o tome kako bi ljudi različitog podrijetla trebali govoriti, kako govore i djeluju, koja su stvorena kroz indeksne reference² te su često pojednostavljena i ne prilagodljiva, dok je stvarna lingvistička i društvena praksa u kojoj sudionici sudjeluju u određenim društvenim kontekstima (uključujući i demonstraciju prakse u stvarnom izvođenju) vrlo složena i planska. Autori koji su se bavili istraživanjem indeksnih referenci i njihovog

---

² Indeksne reference, odnosno suptilni načini komunikacije. Oslanjaju se na kontekst ili pretpostavljena znanja kako bi prenijeli određene poruke ili stavove. Obično nisu izravno izražene, već se sugeriraju implicitno ili indirektno. Primjeri indeksnih referenci uključuju ton glasa, geste, načine izražavanja ili specifične izraze koji aludiraju na određene ideje, stavove ili identitete. U kontekstu istraživanja identiteta i jezika, indeksne reference često se koriste za oblikovanje uvjerenja o tome kako bi ljudi različitog podrijetla trebali govoriti, djelovati ili ponašati se. Mogu biti stvorene kroz jezične obrasce, stereotipe ili druge kulturne konvencije. Također su često kontekstualne, što znači da se iste geste ili znakovi mogu se razlikovati ovisno o situaciji ili interpretaciji.

utjecaja na identitet uključuju Elinor Ochs (1992) i Saru Trechter (1999). Ochs je analizirala lingvističko indeksiranje roda, primjećujući kako se određene prakse u japanskom jeziku povezuju s određenim stavovima i identitetima, iako su te veze često indirektne. Trechter (1999) također istražuje povezanost između lingvističkih oblika i identiteta, primjećujući kako govornici japanskog i drugih jezika koji imaju oblike specifične za određeni rod, koriste lingvističke elemente povezane s drugim rodovima kako bi izjavili ili pokazali određene stavove tijekom interakcije. Etnografi su se često previše koncentrirali na kulturne ideje, pogrešno ih smatrajući točnim opisima kulturnih običaja. Takve greške lako je napraviti jer ideje o praksi obično imaju neku povezanost s praksom, ma koliko ta povezanost bila iskrivljena, te je često slučaj da praksa reproducira ideološka očekivanja (Bucholtz i Hall 2017). Veza između ideja i prakse može biti nepotpuna ili netočna. Praksa često reproducira ideološka očekivanja, što znači da ljudi često djeluju u skladu s očekivanjima svoje kulture ili društva, bez nužno razumijevanja ili svjesnosti o tome. Ovo ukazuje na kompleksnost i dubinu razumijevanja kulturnih običaja, te na potrebu za oprezom prilikom tumačenja prakse i povezanosti s kulturnim idejama ili ideološkim očekivanjima. Iako opis plemena Mursi i analiza filma slijedi u nastavku, primjer se može vidjeti na istima, kojima u kulturi i tradiciji isprva nije bilo uobičajeno koristiti „dekorirane” pločice, kao ni ostale ukrase koje danas koriste; npr. dekorirane kravlje rogove. Pleme počinje prakticirati ove ukrase radi turista, koji će im radi više šminke ili dodataka, donijeti veću financijsku korist. Redatelji Ilija Kok i Willem Timmers su prikazali tradiciju i kulturu plemena Mursi u prošlosti i danas, a primijetiti se može izmišljena tradicija radi ideoloških očekivanja plemena, koje je ustvari novčana zarada.

6. PLEME MURSI

Afričko pleme Mursi smjestilo se u jugozapadnoj Etiopiji u dolini rijeke Omo. Njihov teritorij zauzima površinu od približno 2000 km² te broji nešto manje od 10 000 članova plemena. Mursi govore surmi jezikom koji pripada skupini nilo – saharskih jezika. Pleme za sebe smatra da je nastalo kao rezultat niza migracija prilikom kojih su bili u stalnoj potrazi za takozvanim hladnim mjestom (bha lalini). Naime, to podrazumijeva područje uz rijeku te dobro navodnjavanim travnjacima kako bi se mogla uzgajati stoka (Mursi.org). Jedna su od posljednjih grupa u Africi među kojima žene još uvijek ukrašavaju svoja tijela, odnosno nose velike keramičke ili drvene „ploče” u donjoj usni. Usna ploča postala je glavna vidljiva karakteristika plemena Mursi (Turton 2004).

6.1. Tradicija ukrašavanja tijela i način života plemena Mursi

Tradicija ukrašavanja tijela plemena Mursi (Slika 1) podrazumijevala je umetanje pločica u donju usnu i ušne resice, nošenja narukvica, nanošenja boja na tijelo i žrtvovanja tijela za nastanak „ukrasa“. Novija vremena donose i nove načine ukrašavanja. Pleme je počelo posvećivati pažnju izradi frizura korištenjem britvice, a osim toga počeli su koristiti kupovne stvari na inovativan način kao što su tkanine i ostalo. Razlog tomu je želja za privlačenjem što većeg broja turista koji bi zamijetili raznovrsne ukrase i na taj način bi Mursi zaradili novac za kupnju nužnih stvari (Mursi.org).

Slika 1. Tradicija ukrašavanja tijela, prikaz žene iz plemena Mursi

Izvor: <https://putnikofer.hr/wp-content/uploads/2023/12/pleme-mursi-zene.jpg>

Mursi žene vjerojatno su posljednje u Africi koje nose velike glinene ili drvene ploče, poznate kao *débiá tùgòin*, u svojim donjim usnama. *Débiá tùgòin* je ključni simbol njihove jedinstvenosti i glavni pokazatelj identiteta koji ih razlikuje od njihovih susjeda. Još jedan tip tradicionalnog ukrasa su tzv. *débiá nàwàn*, drveni ili glineni diskovi u ušnim resicama koje nose i dječaci (Worku 2021).

Glinene pločice u donjoj usni tradicionalno nose žene koje su dosegnule dob u kojoj su spremne za udaju i rađanje djece te su pokazatelj plodnosti. Čin rezanja usne djevojčici izvodi njezina majka ili neka druga žena iz naselja nakon što napune petnaest ili šesnaest godina. Sve dok rana ne zacijeli, rez se drži otvorenim drvenim čepom, a to može potrajati oko tri mjeseca. Svaka djevojka uglavnom sama za sebe odlučuje koliko želi razvući usnicu, a to čini postupnim umetanjem sve većih čepova unutar razdoblja od nekoliko mjeseci. Pojedine djevojke ustraju u tome sve dok ne dosegnu širinu reza usne u koju će moći staviti pločicu promjera od dvanaest centimetara ili čak i više. Djevojke koje su spremne za udaju svoje pločice nose na plesovima, dočim udane žene nose pločice dok svojim muževima poslužuju obrok ili za vrijeme mužnje stoke. Nošenje pločice tad smatraju prikladnim jer im stvara staložen i graciozan pokret. Iako neki navodi tvrde da je razlog rezanja usne kod žena i umetanje pločica bio način da se izbjegne uzimanje žena iz plemena u ropstvo, ipak vjerovanje plemena tvrdi drugačije. Čin rezanja usne utjelovljuje moralnu vrijednost, te uče svoju djecu da na taj način postaju moralne, društvene i zdrave osobe (Mursi.org).

Osim usana, pleme Mursi također zarezuje ušne resice kako bi u njih umetnuli drvene diskove. Ipak, za razliku od usana, ušne resice zarezuju se članovima muškog i ženskog roda. Rez ušne resice radi se u ranoj životnoj dobi dječacima i djevojčicama. Nakon što se nožem napravi rez, umeću se komadi drveta u ušnu resicu. Postepeno se stavljaju sve veći i veći komadi kako bi se rupa proširila. Dječacima rupa dosegne širinu od dva do tri centimetara, a djevojčicama ponekad i više. Nakon što rez zaraste, drveni diskovi se vade iz ušne resice te ostaje samo otvor. Nije rijedak slučaj da u starijoj dobi ženama iz plemena pukne ušna resica, tj. da se rastvori rupa (Mursi.org).

Primarna djelatnost plemena Mursi je obrađivanje zemlje motikom i uzgoj stoke. Najviše se uzgaja sirak, čije su sorte većinom otporne na sušu, a također se uzgaja kukuruz, slanetak i grah. Prehranu uglavnom čine namirnice dobivene obradom zemlje, a stoka je izvor mlijeka i mesa. Posebnu korist pleme ima od stoke u slučaju neuspjelog usjeva, kada meso mogu zamijeniti za žito u brdima. David Turton (2005), u svom istraživanju govori da oni nisu

teritorijalne grupe uopće, ako se pod tim misli na grupe s teritorijalnim granicama. Ono što im daje prostornu definiciju jest da njihovi članovi dolaze naprijed-natrag, sezonski, između istih lokacija duž rijeke Omo za uzgoj usjeva na poplavnim područjima i na istočnim pašnjacima, za uzgoj stoke. Postoji samo vrlo grubo podudaranje između područja uz rijeku koje se koristi za uzgoj usjeva od strane članova jedne od ovih grupa i područja koje koriste za uzgoj stoke. Kako onda prikazati njihovu raspodjelu na karti, na način koji bi bio sveobuhvatan za cijelu populaciju Mursi? Turton (2005), je otkrio da je to samo moguće na rijeci Omo, gdje se mogu označiti duljine riječnih obala, grupa po grupa, prema mjestima uz poplavna područja korištena od strane njihovih članova za uzgoj usjeva (Turton 2005: 262-265).

Mursi pripisuju veliku kulturnu važnost svojoj stoci. Vrijednost stoke značajno se povećava njenim izgledom, odnosno uzorkom boja i zakrivljenosti rogova. Mursi također prakticiraju „haruspiciju”, pri čemu se unutarjni organi zaklane životinje pregledavaju kako bi se utvrdio značaj određenog događaja i odlučilo o budućim radnjama. Bolest ili glad u selu, nedostatak kiše ili domaći sukob su sve prilike u kojima se krava može zaklati u tu svrhu. Zaklana životinja se zatim jede, a njena koža se izlaže suncu tri do četiri dana kako bi se osušila. Za posebne prilike, poput vjenčanja, muškarci piju svježu krv. Pucaju strijelu direktno u vrat krave iz blizine i hvataju krv u vrč. Protok krvi se zaustavlja čepom od gline kada je izvučena dovoljna količina krvi. Krv se pije sirova ili pomiješana s mlijekom i smatra se da daje snagu osobi koja ju konzumira (Dessie i Okeyo Mwai 2019).

Sve žene plemena nose narukvice. Izrađene su od mjedi te imaju oblik slova „M“. Oko ruke stavljaju što je više moguće narukvica, a koje su malo veće stavljaju oko gležnja. Kod starijih žena moguće je uočiti jednu ili dvije krupnije metalne narukvice koje se nazivaju ula. Mlade djevojke i žene takve narukvice koriste za borbu, rješavanje spora ili u samoobrani. Ula je simbol snage te predstavlja snažnu ženu jer su uglavnom „jake“ žene dostojne nositi ju. Ukoliko je žena zaista moćna, nosit će ulu na obje ruke uz ostale narukvice. Bogatstvo djevojčine obitelji također može odrediti posjeduje i nosi li djevojka ulu. Mladići i stariji muškarci ponekad nose krupne narukvice od slonovače ili drveta. Iako bi mogli koristiti narukvice u samoobrani, muški članovi plemena za razliku od ženskih to ne čine (Mursi.org).

Urezivanje ožiljaka po tijelu članova plemena počinje kada dječaci i djevojčice izrastu u svoju punu visinu. Urezuju male zareze na koži koji potom zacjeljuju i postaju dekorativni ožiljci zvani kitchoga. Posjekotine urezuju na prsima i nadlakticama, a to čine koristeći oštru britvicu. Jedino su djevojke radile dekorativne ožiljke na trbuhu, a na ženama starije generacije slabo su vidljivi ožiljci na leđima. Na temelju toga se zaključuje da je prije bio običaj izrezivanja

kitchoge i na leđima žena (Slika 2). Djevojkama se najčešće počinje urezivati kitchoga kada im počnu rasti grudi, a rijetko se s tim nastavlja nakon što rodi dijete. Muškarci mogu izrezivati kitchogu i nakon što dobiju dijete (Mursi.org). Pleme Mursi ne oslikava svoje tijelo isključivo iz estetskih razloga iako je to ono što svakako privlači turiste dok ih fotografiraju. Zapravo, jedino muškarci plemena oslikavaju tijela iz estetskih razloga kako bi privukli pažnju djevojaka. Mladi dječaci, koji cijeli dan borave sa stokom na otvorenom, učeni su da svoja tijela mažu vlažnim blatom ili glinom kako bi se zaštitili od sunčanice i ogrebotina. Stariji mladići i muškarci prekrivaju svoja usta ili cijelu glavu s pepelom dobivenim od stočne balege ili sa svježom stočnom balegom kako bi odbijali muhe od svoga lica. Najbitniji razlog zbog kojeg pleme oslikava svoja tijela je zdravlje. Naime, glina i zemlja imaju aktivna svojstva te pleme to nanosi kao lijek (Mursi.org).

Slika 2. Kitchoge na tijelu žene s djecom

Izvor: https://live.staticflickr.com/65535/49203805741_5823f22554_b.jpg

7. ANALIZA FILMA I UTJECAJ TURIZMA

Film *Framing the Other* zajednički je projekt Ilje Koka i Willema Timmersa, u produkciji I CAMERA YOU Productions. Pleme Mursi smješteno je u području rijeke Omo u Etiopiji, a privlači pažnju turista radi tradicionalnih običaja, posebno poznatih po nošenju velikih ploča u donjim usnama i bogato ukrašenih naušnica. Turizam je postao glavni izvor prihoda za Murse, no pretjerano isticanje njihove kulture radi profita dovodi do gubitka njezine autentičnosti. Film *Framing the Other* ili „uokviravanje”, odnosno „izražavanje” drugog bavi se istraživanjem kompleksnih odnosa između turizma i autohtonih zajednica, prikazujući intimne misli Mursi žene i turistkinje iz Nizozemske. Kroz humorističan, ali i ozbiljan i pomalo jeziv pristup, film naglašava destruktivni utjecaj turizma na tradicionalne zajednice. U kontekstu filma, naslovom se implicira istraživanje i izražavanje slike ili percepcije o pripadnicima plemena Mursi, koji su prikazani kao „Drugi” u filmu. Film istražuje način na koji su Mursi percipirani i prikazani, te istražuje kako ti prikazi utječu na percepciju šire javnosti o njima. Osim toga, film istražuje dinamiku odnosa između fotografa i subjekata fotografija te postavlja pitanja o moći, identitetu i reprezentaciji. Kroz priču o fotografiranju, film vodi na razmišljanje o vlastitim predrasudama, stereotipima i načinima percipiranja drugih kultura i ljudi.

Zajednica Mursi prikazana je kroz životnu priču Nadonge, koja je ključni lik kroz kojeg gledatelji upoznaju njihove običaje i kulturu. Nadonge opisuje svoj način života, ističe tradicionalne prakse kao što je nošenje drvenih pločica u ustima kao statusni simbol, ali i priznaje da su neki od običaja kao što je bojanje tijela ili nošenje rogova prilagođeni radi privlačenja turista i povećanja prihoda (Slika 3.).

Slika 3. Nadonge se uređuje za dolazak turista³

Izvor: Snimka zaslona iz filma ‘‘Framing the Other’’

³ Nadonge čupa trepavice — to je dio kulture i radi to jer kako je rekla, tako izgleda ljepše. Cijelo se pleme uređuje prije dolaska turista. Bojaju svoja tijela u bijelo, uređuju se nakitom izrađenim od životinjskih rogova, pripremaju drvene pločice.

Turistkinja Nell Kapteijn s druge strane, predstavlja perspektivu vanjskog promatrača koji dolazi s vlastitim očekivanjima i predrasudama. Nell je isprva oduševljena mogućnošću upoznavanja i fotografiranja zajednice Mursi (Slika 4), no dolaskom u tu sredinu suočava se s teškoćama u interakciji i razumijevanju njihovih običaja. Njeno ponašanje, kao što je nerazumijevanje važnosti novčane razmjene za članove zajednice ili nedostatak empatije prema njihovim kulturnim vrijednostima, ilustrira dublje pitanje nedostatka kulturalne osjetljivosti među turistima (Slika 5). Takva interakcija između turista i zajednice Mursi otvara pitanja o ekonomskim i sociokulturnim implikacijama turizma na lokalnu kulturu. Prilagodba običaja radi zadovoljenja turističkih očekivanja može dovesti do gubitka autentičnosti i značenja tradicionalnih praksi, dok se istovremeno naglašava ekonomska ovisnost zajednice o turizmu.

Slika 4. Prikaz Nell Kapteijn prije dolaska kod plemena Mursi⁴

Izvor: Snimka zaslona iz filma "Framing the Other"

---

⁴ Nell Kapteijn je prije dolaska izrazila želju da razgovara s pripadnicima plemena Mursi i popije kavu s njima. Spomenula je da im je njezin vodič rekao da svaka fotografija košta dva etipska bira (ETB), odnosno 0,032 (EUR), te je izrazila želju da fotografira žene s velikim pločicama u ustima.

Slika 5. Prikaz odnosa Nell Kaptejn prema djeci u plemenu Mursi⁵

Izvor: Snimka zaslona iz filma "Framing the Other"

Dodatna se napetost u filmu postiže puštanjem dramatične pozadinske glazbe obilježene intenzivnim ritmovima bubnjeva, koja uranja gledatelje u emocionalno nabijene trenutke filma. Svaki udarac bubnja prati ključne scene i napetost između likova i naglašava dubinu njihovih emocija i sukoba. Zvuk lupanja bubnjeva odjekuje kroz okolinu, stvarajući atmosferu napetosti i uzbuđenja, a likovi su suočeni sa nizom nepredvidivih izazova i odluka. Zvuk prirode također doprinosi stvaranju ugođaja u filmu.

Film *Framing the Other*, bavi se istraživanjem složenih dinamika između turista i pripadnika plemena Mursi. Film istražuje šire implikacije turizma na ovu zajednicu. Osim ponašanja plemena Mursi u interakciji s turistima, film istražuje i kako turistička aktivnost utječe na tradicionalni način života plemena, njihovu kulturu i identitet (Slika 6).

---

⁵ Nell Kaptejn nije shvatila da svaka fotografija ima svoju cijenu, te čak i djeci sugerira da stave veliku pločicu u usta, iako im usnica još nije dovoljno izrezana. Događaj koji opisuje loše ponašanje turista je također kada su djeci ponuđeni baloni. Balonima je pokušala platiti fotografije, ne shvaćajući da djeca ne razumiju njezin jezik i da će balon shvatiti kao poklon, a ne sredstvo za plaćanje snimljenih fotografija. Ljuti se na njih jer ju ne razumiju i jer ne znaju izgovoriti riječ hvala na engleskom jeziku, odnosno, ne znaju što im ona uopće govori i poručuje.

Slika 6. Turistkinja u interakciji s djecom⁶

Izvor: Snimka zaslona iz filma ‘Framing the Other’

Ključni događaji u filmu „Framing the Other” pružaju dublji uvid u složene odnose između turista i lokalnih zajednica, dok gledatelje potiču na razmišljanje o etičkim pitanjima vezanim uz turizam i kulturnu razmjenu, a oni uključuju :

- Događaje tijekom posjeta turista: film prikazuje različite situacije tijekom posjeta turista plemenu Mursi, uključujući pregovore oko plaćanja za fotografije, interakciju s lokalnim stanovništvom i općenito atmosferu tijekom posjeta.
- Intervjuiranje članova plemena Mursi: film prikazuje intervju s pripadnicima plemena Mursi koji dijele svoja iskustva i perspektive o turizmu, svojoj kulturi i tradiciji. Oni pružaju dublji uvid u život plemena i kako se on mijenja pod utjecajem turizma.
- Analizu šireg utjecaja turizma: film istražuje šire implikacije turizma na plemena poput Mursi, uključujući ekonomske, socijalne i kulturne aspekte. Naglašava se kako turizam može imati i pozitivne i negativne učinke na lokalne zajednice i važno je razmotriti održivi pristup turizmu koji poštuje lokalnu kulturu i okoliš.
- Kritički osvrt na ulogu turizma: film postavlja pitanja o etici i odgovornosti turizma, posebno u kontekstu zajednica poput plemena Mursi. Postavlja se pitanje kako turizam

---

⁶ Loše se ponašanje turista može vidjeti tijekom više navrata u filmu. U ovom se kadru odvija interakcija žene turista s djecom iz plemena Mursi. Govori im kako je već platila fotografije koje je snimila, a pretpostavka je da je oni ne razumiju, što može dovesti do neželjenog ponašanja jedne i druge strane.

može doprinijeti ekonomskom razvoju i promicanju kulture, ali isto tako može imati negativne posljedice poput iskorištavanja i kulturalne apropijacije.

Film *Framing the Other* pruža duboki uvid u složene odnose i interakcije između turista i plemena Mursi, koji žive u ruralnim područjima Etiopije. Kroz prikaz svakodnevnog života Mursi žena, kao što je Nadonge, i doživljava turista poput Nell Kaptejin iz Nizozemske istražuje susret dviju kultura. Ukazuje na ekonomsku ovisnost zajednice Mursi o turizmu, što dovodi do prilagodbe tradicionalnih običaja i praksi zadovoljenju turističkih očekivanja. To može rezultirati komercijalizacijom kulture i gubitkom autentičnosti, dok je istovremeno istaknuta ekonomska moć turističke industrije. Ovo stavlja pod upitni znak pravu svrhu posjeta turista i način na koji se ponašaju prema plemenu i njegovim pripadnicima. To bi moglo dovesti do osjećaja iskorištavanja i nepoštivanja od strane turista, a ne do stvarne interakcije ili razmjene kulture. Ovaj aspekt podsjeća na važnost poštovanja i razumijevanja lokalnih zajednica kada se putuje u njihova područja.

Nošenje pločica u ustima, kao što je tradicija među pripadnicama Mursi plemena, postalo je turistička atrakcija. Dok Nell izražava želju za snimanjem fotografija žena s pločicama i njihovih svakodnevnih aktivnosti, Mursi žena ističe da nošenje pločica predstavlja dio njihove kulture i identiteta. Ipak, film sugerira da su turističke posjete često obilježene eksploatacijom tradicionalnih običaja i nedostatkom poštovanja prema pripadnicima plemena. Dok turisti dolaze u potrazi za egzotičnim iskustvima i fotografijama, često nedostaje dublje razumijevanje i poštovanje prema životu i vrijednostima Mursi zajednice. Umjesto toga, turisti često posjećuju plemena smatrajući ih „drugima”, dolaze ih promatrati i fotografirati, često zanemarujući njihovu autentičnost i ljudskost. Time njihova kultura postaje komercijalizirana i gubi se osjećaj tradicije ukrašavanja tijela i nošenja pločica općenito.

Ponašanje plemena Mursi prema turistima može se opisati kao mješavina prihvaćanja i otpora, odnosno suočeni su s dilemom između očuvanja vlastite kulture i identiteta te ekonomskih koristi koje turističke posjete donose. Iako primaju novac za fotografije i ulaz u selo, ponekad štite svoj identitet i tradiciju od nepoželjnih posljedica turističkih posjeta. Njihov životni stil, obilježen tradicionalnim običajima poput pripreme hrane i skupljanja vode, postaje predmet znatiželje turista, ali i izloženosti promjenama koje turizam može donijeti. Odnos turista prema plemenima Mursi često je obilježen neznanjem, senzacionalizmom i nedostatkom poštovanja. Turisti se često ponašaju kao promatrači, zadovoljavajući svoju znatiželju bez dubljeg razumijevanja ili interakcije s lokalnom zajednicom. Ovakav pristup može negativno utjecati na pripadnike plemena Mursi, izlažući ih eksploataciji, dehumanizaciji i gubitku

samopoštovanja. S druge strane, pogled na ponašanje plemena Mursi, koje uključuje svjesno postavljanje djece na fotografije kako bi turisti platili više, te ulazak u sukobe ako turisti ne plate, predstavlja složenu etičku dilemu. S jedne strane, ovo ponašanje može se shvatiti kao strategija preživljavanja u okviru ekonomski oskudnih uvjeta u kojima žive Mursi. Turističke posjete pružaju priliku za stvaranje dodatnog prihoda za pripadnike plemena, koji često žive u ruralnim područjima s ograničenim mogućnostima za ekonomski napredak. Međutim, moralna dimenzija ovog ponašanja također je važna za razmatranje. Namjerno stavljanje djece na fotografije radi povećanja prihoda može se smatrati iskorištavanjem djece i kršenjem njihovih prava. Djeca se koriste kao sredstvo za postizanje ekonomske dobiti, a nisu u mogućnosti dati svoj pristanak ili razumjeti implikacije takvog postupka. Također, ulazak u sukobe s turistima zbog neplaćanja može rezultirati neprijateljskim interakcijama i negativnim iskustvima za obje strane. Iako je razumljivo da pripadnici plemena Mursi žele naplatiti svoj rad i trud, nasilno prisiljavanje turista na plaćanje može stvoriti tenzije i negativnu percepciju o plemenu.

Analizirajući film, jasno je vidljivo da su odnosi između turista i plemena Mursi složeni i često narušeni. Dok turisti dolaze u potrazi za egzotičnim iskustvima i fotografijama, plemenu Mursi to može donijeti ekonomske koristi, ali i rizike od gubitka autentičnosti i eksploatacije. Uz to, film kroz pogled Mursi žene naglašava važnost poštovanja i razumijevanja kulture i identiteta plemena Mursi kako bi se izbjegle negativne posljedice turističkih posjeta.

Rasprava o prednostima etnografskog filma u prikazu problematike susreta dviju kultura, kao što je prikazano u filmu *Framing the Other*, može se temeljiti na prethodnom poglavlju koje razmatra koncept etnografskog filma i njegovu ulogu u antropologiji. Vizualnom snagom etnografski film pruža mogućnost da se kompleksne teme, poput interkulturalnih odnosa, prikažu na izravan i živopisan način. Putem audiovizualnih elementa, poput slike, zvuka i montaže, gledatelji mogu dublje uroniti u svijet plemena Mursi i doživjeti različite aspekte njihovog života. Kroz emocionalnu povezanost etnografski film može izazvati snažne emocionalne reakcije kod gledatelja te ih potaknuti na dublje razmišljanje o problemima koji se prikazuju. Slušajući osobne priče i iskustva likova poput Nadonge i Nell Kapteijn, gledatelji se mogu povezati s temom interkulturalnih odnosa na emocionalnoj razini. Kontekstualna slojevitost etnografskog filma vidi se kroz širu sliku problema, uključujući ekonomske, socijalne, kulturne i političke aspekte. Kroz analizu turizma i njegovog utjecaja na plemena poput Mursa, film istražuje kompleksne dinamike koje oblikuju međukulturalne interakcije.

Etnografski film daje prostor za postavljanje etičkih pitanja o ulozi turizma i odgovornosti turista i tako pruža etički osvrt. Kroz prikazivanje ponašanja turista i pripadnika plemena Mursi, film može potaknuti gledatelje na razmišljanje o svojim vlastitim postupcima i stavovima te promicati poštovanje prema različitim kulturama i identitetima. Edukativni potencijal se postiže jer film služi kao edukativni alat za podizanje svijesti o globalnim problemima, poput interkulturalnih odnosa i održivog turizma. Prikazivanjem stvarnih situacija i dilema s kojima se suočavaju pripadnici plemena Mursi, film može potaknuti gledatelje na aktivno promišljanje o tim temama i potaknuti ih na akciju. Kroz ove aspekte, etnografski film može pružiti dublje razumijevanje i uvid u problematiku susreta dviju kultura te potaknuti gledatelje na promišljanje o važnosti međukulturalnog poštovanja, solidarnosti i suradnje.

8. ZAKLJUČAK

Etnografski filmovi služe za dokumentiranje i istraživanje različitih aspekata kulture i društva. Njihov cilj je pružiti dublji uvid u živote i običaje različitih zajednica te promicati razumijevanje i poštovanje različitosti. Kroz povijest, ovi filmovi su igrali važnu ulogu u dokumentiranju i interpretiranju različitih kultura i društava. Film *Framing the Other* spada u vrstu dokumentarnog filma jer istražuje kompleksne odnose između turista i pripadnika plemena Mursi te pruža uvid u utjecaj turizma na ovu zajednicu. Iako je vrsta dokumentarnog filma, pripada žanru etnografskog filma jer kombinira dokumentaristički pristup s fokusom na kulturne aspekte i životne priče lokalnih zajednica.

Dinamika turističkih posjeta plemenima poput Mursi izaziva kompleksne etičke i praktične izazove. Premda turizam može pružiti ekonomske prednosti tim zajednicama, istovremeno postavlja izazove u očuvanju njihovog identiteta, integriteta i samopoštovanja. Odnos posjetitelja prema plemenu Mursi često je obilježen nedostatkom poštovanja, senzacionalizmom i nepoznavanjem, što može dovesti do eksploatacije, dehumanizacije i gubitka samopoštovanja među članovima zajednice. Stoga je ključno promovirati odgovoran turizam koji poštuje kulturu i identitet ovih zajednica. To uključuje educiranje posjetitelja o poštovanju lokalnih običaja i tradicija, poticanje interakcije temeljene na međusobnom razumijevanju i suradnji, te osiguravanje pravednih ekonomskih aranžmana koji neće rezultirati iskorištavanjem ili gubitkom integriteta plemena Mursi. Nadalje, potrebno je podržati lokalne vlasti i organizacije civilnog društva u razvoju politika i programa zaštite kulturnog naslijeđa te promicanja održivog turizma koji pridonosi lokalnom razvoju, ali istovremeno štiti interese i identitet plemena Mursi. Kroz podizanje svijesti, edukaciju i suradnju, moguće je stvoriti okruženje u kojem turizam može pozitivno doprinijeti zajednici Mursi, omogućujući im da zadrže svoj identitet, integritet i dostojanstvo u suvremenom svijetu.

U razmatranju utjecaja turizma na pleme Mursi, ključno je prepoznati složene aspekte koji oblikuju njihove interakcije s posjetiteljima. Ponašanje Mursa prema turistima reflektira njihovu dilemu između očuvanja vlastite kulture i identiteta te ekonomskih mogućnosti koje turističke posjete pružaju. Iako prihvaćaju novčane naknade za fotografiranje i ulazak u selo, Mursi istovremeno nastoje zaštititi svoj identitet i tradiciju od mogućih negativnih posljedica turističkih posjeta. Njihov tradicionalni način života, obilježen stoljetnim običajima poput

pripreme hrane i sakupljanja vode, postaje predmetom znatiželje posjetitelja, ali isto tako izloženosti promjenama koje turizam može donijeti.

Pogled na ponašanje plemena Mursi prema turistima donosi dublje razumijevanje njihovih motivacija i izazova s kojima se suočavaju. Njihova mješavina prihvaćanja i otpora prema posjetiteljima odražava potrebu za ekonomskim prosperitetom, ali istovremeno i zaštitu njihove kulture i identiteta. Mnogi Mursi smatraju turističke posjete prilikom za stvaranje dodatnog prihoda u uvjetima ekonomske oskudice u kojoj žive, no istovremeno postavljaju granice kako bi sačuvali svoj integritet i dostojanstvo.

Analizirajući film, jasno se uočava kompleksnost odnosa između turista i plemena Mursi te njegovo narušavanje. Dok turisti dolaze u potrazi za egzotičnim iskustvima i fotografijama, Mursi mogu izvući ekonomsku korist, ali istovremeno se suočavaju s rizikom od gubitka autentičnosti i eksploatacije. Pogled kroz oči Mursi žene dodatno naglašava važnost poštovanja i razumijevanja kulture i identiteta njihova plemena kako bi se izbjegle negativne posljedice turističkih posjeta.

U suštini, stvaranje ravnoteže između ekonomskih koristi turizma i zaštite kulture i identiteta plemena Mursi zahtijeva promišljenu i osjetljivu strategiju. Važno je razviti održivi model turizma koji će omogućiti ekonomski napredak zajednice Mursi bez ugrožavanja njezinog kulturnog integriteta. To podrazumijeva sudjelovanje svih dionika - lokalnih vlasti, organizacija civilnog društva, turističke industrije i samih pripadnika plemena Mursi - u oblikovanju politika i praksi koje će promicati međusobno poštovanje, suradnju i održivost. Kroz takav pristup, moguće je stvoriti okruženje u kojem turizam može biti koristan za zajednicu Mursi, dok istovremeno poštuje njihove vrijednosti, identitet i dostojanstvo.

LITERATURA I POPIS PRILOGA

Knjige, akademski članci i Internet:

1. Borjan, E. (2013). *Drugi na filmu: etnografski film i autohtono filmsko stvaralaštvo*, Zagreb: Hrvatski filmski savez
2. Borjan, E. (2020). Izazovi dokumentarnog filma u doba novih medija. *Filozofska istraživanja*, 40 (4), 699-711. <https://doi.org/10.21464/fi40403>
3. Borjan, E., Pink, S., Schauble, M., Bukovčan, T., Puljar D'Alessio, S. i Gotthardi-Pavlovsky, A. (2013). Promišljanje tradicionalnog u etnografskom filmu. *Reprezentacija, etika i autohtonost. Etnološka tribina*, 43(36), 3-24. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/111888>
4. Bucholtz, M. i Hall, K. (2017). Jezik i identitet. *Jat*, 1(3), 236-275. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/192996>
5. Čapo Žmegač, J. (1993). Etnologija i/ili (socio)kulturalna antropologija. *Studia ethnologica Croatica*, 5(1), 11-25. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/75632>
6. Feitosa, J., Salas, E. i Salazar, M.R. (2012). Social Identity: Clarifying its Dimensions across Cultures. *Psiholgijske teme*, 21(3), 527-548. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/95510>
7. Gilić, N. (2007). *Filmske vrste i rodovi*, AGM, Zagreb.
8. Hrvatska enciklopedija, kultura, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/kultura>
9. Mursi online, dostupno na: <https://www.mursi.org/>
10. Mustać, A. (2012). *Kinematografski aparat kao znanstvena metoda: analiza etnografskih filmova Ozarena šuma i Kronike jednog ljeta*, diplomski rad, Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
11. Nichols, B. (1992). *Representing Reality: Issues and Concepts in Documentary*. Sjedinjene Američke Države: Indiana University Press.
12. Potkonjak, S. (2014). *Teren za etnologe početnike*. Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju.
13. Puljar D'Alessio, S. (2002). O etnografskom filmu u odnosu na etnografsko pismo. *Narodna umjetnost*, 39(2), 33-50. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/33123>

14. Relja, R. (2009). Suvremena etnografija kao integrativni metodološki pristup: teorijsko-metodološki doprinosi socio-kulturološkim istraživanjima. *Godišnjak Titius*, 2(2), 119-134. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/112444>
15. Renov, M. (1993). *Theorizing documentary*. Routledge, London, New York
16. Sunajko, G. (2020). Rousseauova prirodna pedagogija. *Jahr*, 11(2), 397-412. <https://doi.org/10.21860/j.11.2.4>
17. Dessie, T. i Okeyo Mwai, A. (2019). The story of cattle in Africa: Why diversity matters. *ILRI (aka ILCA and ILRAD)*. dostupno na: https://www.google.hr/books/edition/The_story_of_cattle_in_Africa_Why_divers/djv1DwAAQBAJ?hl=hr&gbpv=0&kptab=overview
18. Turković, H. (2020). Građenje raspoloženja filmom kao postupak poetizacije. *Filozofska istraživanja*, 40(3), 515-541. <https://doi.org/10.21464/fi40305>
19. Turković, H. (1981). STRUKTURALIZAM, SEMIOTIKA, METAFILMOLOGIJA: metodološke rasprave. BEK [Besplatne elektroničke knjige] dostupno na: <https://elektroniceknjige.com/knjiga/turkovic-hrvoje/strukturalizam-semiotika-metafilnologija/4-semiotika-i-filmologija/>
20. Turton, D. (2004). Lip-Plates and “The People Who Take Photographs”: Uneasy Encounters between Mursi and Tourists in Southern Ethiopia. *Anthropology Today*, 20(3), 3–8. <http://www.jstor.org/stable/3695118>
21. Turton, D. (2005). The Meaning of Place in a World of Movement: Journal of Refugee Studies. *The Author*, 18(3), The Meaning of Place in a World of Movement: Lessons from Long-term Field Research in Southern Ethiopia
22. Worku, F. G. (2021). *A Grammar of Mursi: A Nilo-Saharan Language of Ethiopia*. Nizozemska: Brill.

Popis slika:

1. Slika 1. Tradicija ukrašavanja tijela, prikaz žene iz plemena Mursi.....19
2. Slika 2. Kitchoge na tijelu žene s djecom.....22
3. Slika 3. Nadonge se uređuje za dolazak turista.....23
4. Slika 4. Prikaz Nell Kaptejn prije dolaska kod plemena Mursi.....24
5. Slika 5. Prikaz odnosa Nell Kaptejn prema djeci u plemenu Mursi.....25
6. Slika 6. Turistkinja u interakciji s djecom.....26

SAŽETAK

Završni rad istražuje fenomen etnografskog filma kao specifičnog žanra dokumentarnog filma koji proučava različite kulture i tradicije, s posebnim naglaskom na plemena poput Mursi. Ističe važnost istraživanja kultura i identiteta u suvremenom kontekstu te najavljuje analizu etnografskog filma kao alata za razumijevanje različitih kultura. Definira pojam etnografskog filma i analizira njegovu povijest, ističući razumijevanje Drugog iz antropološke perspektive. Istražuje povezanost između kulture i identiteta te se objašnjava kako se to odražava u načinu života plemena Mursi na primjeru filma *Framing The Other*. Istražuje tradiciju ukrašavanja tijela u plemenu Mursi i analizira opći način života ovog plemena. Istražuje utjecaj turizma na plemena. Sumira glavne nalaze istraživanja, ističući važnost razumijevanja kompleksnih dinamika između turizma, kulture i identiteta. Kroz ovaj rad, istražuju se ključni aspekti etnografskog filma i kulture plemena Mursi, te se pruža uvid u implikacije turizma na tradicionalne zajednice.

KLJUČNE RIJEČI: Dokumentarni film, etnografski film, pleme Mursi, kultura i identitet, analiza filma, tradicionalne zajednice

ABSTRACT

This paper explores the phenomenon of ethnographic film as a specific genre of documentary film that examines various cultures and traditions, with a particular focus on tribes such as the Mursi. It emphasizes the importance of researching cultures and identities in the contemporary context and announces an analysis of ethnographic film as a tool for understanding different cultures. It defines the concept of ethnographic film and analyzes its history, highlighting the understanding of the Other from an anthropological perspective. It explores the connection between culture and identity and explains how this is reflected in the way of life of the Mursi tribe, using the film *Framing The Other* as an example. It investigates the tradition of body decoration in the Mursi tribe and analyzes the general way of life of this tribe. It explores the impact of tourism on indigenous communities. Summarizing the main findings of the research, it emphasizes the importance of understanding the complex dynamics between tourism, culture, and identity. Through this paper, key aspects of ethnographic film and the culture of the Mursi tribe are explored, providing insight into the implications of tourism on traditional communities.

KEYWORDS: Documentary film, ethnographic film, Mursi tribe, culture and identity, psychological analysis of film, traditional communities